

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU

**ACTA
MVSEI POROLISSENSIS**

XXXVI

ISTORIE – ETNOGRAFIE

ZALĂU
2014

EDITOR ȘEF: Dr. Corina BEJINARIU

COLEGIUL DE REDACȚIE

Dr. Horea POP – redactor șef
Dr. Ioan BEJINARIU – redactor responsabil
Dr. Dan BĂCUEȚ CRIȘAN – secretar de redacție
Dr. Marin POP – responsabil de număr
Dr. Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN – membru
Dr. Camelia BURGHELE – membru
Dr. Emanoil PRIPON – membru

COLEGIUL EDITORIAL

Dr. Gheorghe LAZAROVICI, Universitatea Eftimie Murgu, Caransebeș, România
Dr. Tiberius BADER, Hemmingen, Baden-Wurttemberg, Germania
Conf. univ. dr. Gelu FLOREA – Departament Istorie Antică și Arheologie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca (România)
Cercet. șt. I dr. Coriolan H. OPREANU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei (Academia Română), Cluj-Napoca, România
Cercet. șt. II dr. Ioan STANCIU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei (Academia Română), Cluj-Napoca, România
Prof. univ. dr. Sorin MITU – Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca, România
Prof. univ. dr. Adrian IVAN – Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca, România
Drd. Dan Octavian PAUL, Muzeul Banatului, Timișoara, România

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor, pentru formulări și calitatea rezumatelor în limbă străină revine în întregime autorilor.

ACTA MVSEI POROLISSENSIS

Anuarul Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău

Orice corespondență referitoare la publicație va fi trimisă pe adresa: MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU, RO-450042 Zalău. Str. Unirii, nr. 9 Tel.: 004-0260-612223, fax: 004-0260-661706 e-mail: muzeul.zalau@gmail.com	Toute correspondance sera envoyée à l'adresse: MUZEUL JUDETEAN DE ISTORIE SI ARTA ZALAU, RO-450042 Zalău. Str. Unirii, nr. 9 Tel.: 004-0260-612223, fax: 004-0260-661706 e-mail: muzeul.zalau@gmail.com
--	--

© EDITURA POROLISSUM A MUZEULUI JUDEȚEAN
ISSN 1016-2801

Tipar: S.C. MEGA PRINT S.R.L. CLUJ-NAPOCA

CUPRINS – SUMMARY – RÉSUMÉ

CORNEL GRAD. *IN HONOREM*..... 9

I. ISTORIE

EPOPEEA AȘEZĂRII UCRAINENILOR ÎN BAZINUL DE JOS AL RÂULUI VIȘEU (SECOLELE XIV–XVIII).....13

ILIE GHERHEȘ

THE EPIC OF THE UKRAINIAN SETTLEMENT IN THE LOWER BASIN OF THE VIȘEU RIVER (XIV–XVIII CENTURY)

TESTAMENTUL DOAMNEI URSULA PAULIN: REFLECȚII PE MARGINEA UNUI DOCUMENT DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XVI-LEA 21

LIDIA GROSS

THE WILL OF MRS. URSULA MEISTER PAULIN: REFLECTIOUS OF THE EDGE OF A DOCUMENT FROM THE EARLY 16TH CENTURY

ASPECTE ALE VIEȚII RELIGIOASE A ROMÂNILOR TRANSILVĂNENI ÎN PERCEPȚIA CĂLĂTORILOR STRĂINI ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA 35

DIN PETRE

ASPECTS OF ROMANIANS' RELIGIOUS LIFE IN THE PERCEPTION OF FOREIGN TRAVELERS IN THE EIGHTEENTH CENTURY

IDENTITĂȚI LOCALE DIN TRANSILVANIA ÎN EPOCA MODERNĂ..... 43

SORIN MITU

LOCAL IDENTITIES FROM IN MODERN EPOCH

APLICAREA PRINCIPILOR LIBERALE PE DOMENIUL WESSELÉNYI DIN JIBOU 53

BENEDEK VASILE

APPLICATION OF THE LIBERAL PRINCIPLES TO THE WESSELÉNYI MANOR IN JIBOU

CONSTRUIREA ROMÂNULUI ȘI A NAȚIUNII ROMÂNE. IDEEA DE NAȚIUNE ÎN TEXTELE JURIDICE ȘI IDEOLOGICE DIN SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN SECOLUL AL XIX-LEA 71

ANDREI-SABIN FAUR

CONSTRUCTION OF THE ROMANIAN AND THE ROMANIAN NATION. THE IDEA OF THE NATION IN IDEOLOGICAL AND LEGAL TEXT IN THE ROMANIAN SPACE IN THE 19TH CENTURY

GAZETA DE TRANSILVANIA: PUNCT DE REFERINȚĂ AL PRESEI ROMÂNEȘTI DIN ARDEAL . 93

RĂDUCU RUȘET

TRANSILVANIA GAZETTE. REFERENCE POINT OF ROMANIAN JOURNALISM IN ARDEAL

ÎNTRE LIBERTATE ȘI CONSTRÂNGERE. STATUTUL ASOCIAȚIONISMULUI DIN TRANSILVANIA (1850–1900)..... 103

NICOLAE TEȘCULĂ

ZWISCHEN FREIHEIT ZWANG. VEREINSWESEN STATUS IN SIEBENBÜRGEN (1850–1900)

ATITUDINEA LOCUIITORILOR DIN DOBROGEA FAȚĂ DE AUTORITĂȚILE MAGHIARE ÎN PROCESUL MEMORANDUMULUI	111
LAVINIA GHEORGHE	
INHABITANTS OF DOBRUDJA ATTITUDE TOWARDS THE HUNGARIAN AUTHORITIES IN THE TRIAL OF THE MEMORANDUM	
ÎNVĂȚĂMÂNTUL CONFESIONAL ORTODOX ÎN TRANSILVANIA ȘI ÎN PROTOPOPIATUL UNGURAȘULUI ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA.....	131
COSMIN-CĂTĂLIN LAZAR	
ORTHODOX RELIGIOUS EDUCATION IN TRANSYLVANIA AND UNGURAȘ DEANERY IN THE SECOND HALF OF THE 19 TH CENTURY.	
TIMPURI TULBURI. REFLECTAREA LEGII CĂSĂTORIEI ÎN PAGINILE PRESEI TRANSILVĂNENE	147
ANAMARIA MACAVEI	
TROUBLED TIMES. THE REFLECTION OF MATRIMONIAL LEGISLATION IN THE PAGES OF TRANSYLVANIA PRESS	
FENOMENUL NATALITĂȚII ÎN CUPRINSUL PROTOPOPIATULUI ORTODOX TURDA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA (1880–1900)	155
CIPRIAN DORU RIGMAN	
CONSIDERATIONS REGARDING THE BIRTH RATE IN THE ORTHODOX ARCHPRIESTHOOD OF TURDA AT THE END OF THE 19 TH CENTURY (1880–1900)	
PAGINI DIN ISTORIA ALIMENTĂRII ORAȘULUI ORADEA CU APĂ. 120 DE ANI DE LA INAUGURAREA UZINEI VECHI DE APĂ.....	171
HOCHHAUSER RONALD	
PAGES ON THE HISTORY OF ORADEA'S WATER SUPPLY. 120 YEARS SINCE THE INAUGURATION OF THE OLD WATER PLANT	
HRANĂ SAU MEDICAMENT: TERAPIILE NATURISTE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX	185
CRUCIȚA LOREDANA BACIU	
FOOD OR MEDICINES: NATURAL THERAPIES IN EARLY TWENTIETH CENTURY.	
EUTANASIA – REPERE ISTORICE ALE UNUI CONCEPT CONTROVERSAT	195
IULIA-MARIA PUIE	
EUTANASIA – MILESTONES OF A CONTROVERSIAL CONCEPT	
BIOGRAFIA LUI TEODOR NEȘ RACORDATĂ LA REALITĂȚILE ISTORICE ȘI CULTURALE DE LA ÎNCEPUT DE SECOL XX.....	205
IOAN FABIAN	
TEODOR NEȘ'S BIOGRAPHY CONNECTED TO THE HISTORICAL AND CULTURAL REALITIES AT THE BEGINNING OF THE 20 TH CENTURY	
REORGANIZAREA PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN ÎN ANII 1919–1922. STUDIU DE CAZ: JUDEȚUL SIBIU	213
VASILE CIOBANU	
REORGANIZATION OF THE ROMANIAN NATIONAL PARTY IN THE YEARS 1919–1922. CASE STUDY: SIBIU COUNTY	
DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA PROTOPOPULUI GRECO-CATOLIC LUDOVIC REZEI.....	241
VIOREL CÂMPEAN	
THE LIFE AND WORK OF THE GREEK-CATHOLIC ARCHPRIEST LOUIS REZEI	

ORGANIZAREA BISERICESCĂ A ROMÂNILOR ORTODOCȘI DIN TERITORIILE ALIPITE ȚĂRII DUPĂ MAREA UNIRE	249
IULIU-MARIUS MORARIU ECCLESIASTICAL ORGANIZATION OF THE ORTODOX ROMANIANS FROM THE TERRITORIES ANNEXED THE COUNTRY AFTER THE GREAT UNION	
ISTORICUL ȘTEFAN METEȘ, DIRECTOR AL ARHIVELOR STATULUI DIN CLUJ (1922-1949). PRELIMINARII	257
OVIDIU-VALENTIN BOC HISTORIAN ȘTEFAN METEȘ, DIRECTOR OF THE STATE ARCHIVES IN CLUJ (1922-1949). PRELIMINARIES	
ACTIVITĂȚI ECONOMICE SĂLĂJENE REFLECTATE ÎN DOCUMENTELE CAMEREI DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE SĂLAJ, ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA	263
ELENA MUSCA SĂLĂJENE ECONOMIC ACTIVITIES REFLECTED IN THE DOCUMENTS OF THE CHAMBER AND INDUSTRY IN THE FIRST HALF OF THE 20 TH CENTURY	
GENERALUL GEORGESCU PION – CTITORUL MONUMENTULUI MIHAI EMINESCU DE PE DEALUL COMJA DE LÂNGĂ SEINI	271
CLAUDIU PORUMBĂCEAN GENERAL GEORGESCU PION - FOUNDER OF MIHAI EMINESCU MONUMENT ON THE COMJA HILL NEAR SEINI	
ÎNFIINȚAREA ȘI ACTIVITATEA GĂRZILOR „IULIU MANIU” ȘI A GĂRZILOR ȚĂRĂNEȘTI DIN ARDEAL ȘI BANAT (1934-1938).....	283
MARIN POP THE ESTABLISHMENT AND ACTIVITY OF „IULIU MANIU” GUARDS AND GUARDS IN TRANSILVANIA AND BANAT PEASANT (1934-1938)	
UN STUDIU DOCUMENTAR INEDIT SEMNAT DE EMIL TIȘCĂ ÎN ANUL 1937 REFERITOR LA VIAȚA ECONOMICO-FINANCIARĂ DIN NORD-VESTUL TRANSILVANIEI INTERBELICE	301
CLAUDIU PORUMBĂCEAN AN ORIGINAL DOCUMENTARY STUDY BY EMIL TISCA IN 1937 ABOUT ECONOMIC- FINANCIAL ACTIVITIES OF THE INTERWAR NORTH-WEST TRANSYLVANIA	
SITUAȚIA POLITICĂ DIN ROMÂNIA ÎN VIZIUNEA ABWEHRSTELLE RUMĂNIEN. IULIE 1941	329
OTTMAR TRAȘCĂ THE POLITICAL SITUATION IN ROMANIA REFLECTED IN REPORT OF THE ABWEHRSTELLE RUMĂNIEN. JULY 1941	
MODIFICĂRILE ADMINISTRATIV-TERITORIALE DIN NORD-VESTUL ROMÂNIEI ÎNTRE ANII 1950-1960	347
ROPA LUCIAN THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL CHANGES IN THE NORTH-WESTERN PART OF ROMANIA BETWEEN THE YEARS 1950-1960	
DGPT ȘI STRUCTURILE SALE TERITORIALE. ÎNFIINȚAREA ȘI EVOLUȚIA COLECTIVELOR DE ÎMPUTERNICIȚI/CENZORI DIN NORD-VESTUL ROMÂNIEI	357
MENESI BEÁTA GENERAL DEPARTMENT OF PRINTING AND PUBLICATIONS AND ITS TERRITORIAL STRUCTURES. THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE ASSOCIATIONS OF COMMISSIONERS/CENSORS IN NORTHWESTERN ROMANIA	

TRE PRESS IN TRANSYLVANIA UNDER THE COMMUNIST CONTROL (1968–1969).....	365
CARMEN UNGUR-BREHOI PRESA TRANSILVANĂ SUB CONTROL COMUNIST (1968–1969)	
DOSARUL DE ANCHETĂ PENALĂ AL ISTORICULUI ȘTEFAN METEȘ.....	373
GHEORGHE VIOREL DAT THE FILE OF INQUIRY THE HISTORIAN ȘTEFAN METEȘ	
IERARHI GRECO-CATOLICI ÎN ATENȚIA SECURITĂȚII STUDIU DE CAZ: CANONICUL CORIOLAN TĂMĂIAN.....	381
ROBERT FÜRTÖS HIERARCHS GREEK CATHOLICS IN ATTENTION OF SECURITATE CASE STUDY: CANON CORIOLAN TĂMĂIAN	
CONTRIBUȚII PRIVIND COLECTIVIZAREA FORȚATĂ A AGRICULTURII ÎN COMUNA BENESAT	397
AUGUSTIN GAVRA, HORAȚIU NĂPRĂDEAN CONTRIBUTIONS REGARDING THE FORCED COLLECTIVIZATION OF AGRICULTURE IN BENESAT	
MUZEELE DE ISTORIE ȘI PROPAGANDĂ OFICIALĂ ÎN ROMÂNIA ANILOR ‘60–‘80 AI SECOLULUI TRECUT. STUDIU DE CAZ: MUZEELE ȘI „LUPTA PENTRU PACE”	403
GABRIEL MOISA MUSEUM OF HISTORY AND PROPAGANDA OFFICIAL IN ROMANIA IN THE LATE 1960 S – 80 S OF THE LAST CENTURY. CASE STUDY: MUSEUM AND „THE STRUGGLE FROM PEACE”	
DESTINUL UNEI BIBLIOTECI: BIBLIOTECA FAMILIEI MONICA LOVINESCU–VIRGIL IERUNCA	411
MESEȘAN (CHIȘ) ANARELA THE DESTINY OF A LIBRARY: MONICA LOVINESCU-VIRGIL IERUNCA’ S LIBRARY.	
CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA NAȚIONALIZAREA INDUSTRIEI CLUJENE (1948)	417
ARTURLAKATOS, VARGA-BURKHARDT LEVENTE CONSIDERATION ABOUT THE NATIONALIZATION OF INDUSTRY FROM CLUJ (1948)	
PARADIGMA „HOLOCAUSTULUI/SHOAHULUI” ÎN ISTORIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ ACTUALĂ (1990–2010)	427
STELIAN MÂNDRUȚ „HOLOCAUST/SHOAHULUI” PARADIGM IN THE CURRENT ROMANIAN HISTORIGRAPHY (1990–2010)	
ROMANIAN COMMUNITY OF TRIANON HUNGARY. ABOUT BEGINNINGS IN VIEW OF ROMANIAN RESEARCHERS IN HUNGARY	437
GABRIEL MOISA COMUNITATEA ROMÂNILOR DIN UNGARIA LA TRIANON. DESPRE ÎNCEPUTUL CERCETĂRILOR ROMÂNEȘTI DIN UNGARIA	
INTEGRAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN SPAȚIUL EURO-ATLANTIC.....	443
COSTIN SCURTU MOLDOVA’S INTEGRATION INTO THE EURO-ATLANTIC SPACE	

II. ETNOGRAFIE

CULTURA POPULARĂ IDENTITARĂ ÎN DISCURSUL CLERICAL TRANSILVAN. ELIE MIRON CRISTEA ȘI INVOCAREA CONSECVENTĂ A VIRTUȚILOR SORGINTEI ȚĂRĂNEȘTI 455

DOREL MARC

POPULAR CULTURE IDENTITY IN THE DISCOURSE OF THE TRANSYLVANIAN CHURCHMAN. ELIE MIRON CRISTEA AND INVOKING THE ORIGIN PEASANT VIRTUES CONSISTENTLY

FOTOGRAFIA DE MORMÂNT – PROLEGOMENE LA O ANTROPOLOGIE VIZUALĂ A MORȚII..... 463

CORINA BEJINARIU

TOMB PHOTOGRAPHY – AN INTRODUCTION TO A VISUAL ANTHROPOLOGY OF DEATH

CRIZE MAGICE ȘI ANTIDOTURI RITUALE. MAGIE EROTICĂ, TERAPEUTICĂ ȘI ANTITERAPEUTICĂ LA PECEIU – SĂLAJ 483

CAMELIA BURGHELE

MAGICAL CRISES AND RITUAL ANTIDOTES. EROTIC, THERAPEUTIC AND ANTI THERAPEUTIC MAGIC IN PECEIU, SALAJ COUNTY

MODIFICAREA OBICEIURILOR DE ÎNMORMÂNTARE DIN TRANSILVANIA CA URMARE A PROPAGANDEI ANTIALCOOLICE ÎN PRAJMA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL 493

LAURA POP

THE TRANSFORMATION OF THE BURIAL CUSTOMS FROM TRANSYLVANIA AS RESULT OF THE ANTI-ALCOHOL PROPAGANDA IN THE EVE OF THE FIRST WORLD WAR

CEREMONIALUL FUNEBRU ÎN VRANCEA (CONTRIBUȚII)..... 511

PAMFIL BILȚIU, MARIA BILȚIU

FUNERARY CEREMONIAL IN VRANCEA (CONTRIBUTIONS)

MOARTEA ȘI RITUALURILE FUNERARE ÎN COMUNITĂȚILE DE LA MOTIȘ ȘI SURDUC (UNITATE ȘI DIFERENȚE SPECIFICE) 525

OLIMPIA MUREȘAN

DEATH AND THE FUNERAL RITES IN THE COMUNITIES OF MOTIȘ AND SURDUC (UNITY AND SPECIFIC DIFFERENCES)

MIGRAȚIA ROMÂNESCĂ ÎN CONTEXTUL MULTICULTURALISMULUI EUROPEAN..... 537

CÎMPEAN SIMONA

ROMANIAN MIGRATION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN MULTICULTURALISM

III. CARTE VECHE

DIN NOU DESPRE CALENDARELE ROMÂNEȘTI DIN COLECȚIILE MUZEULUI NAȚIONAL AL UNIRII ALBA IULIA (SECOLELE XVIII-XX) 547

GABRIELA MIRCEA, SMARANDA CUTEAN

AGAIN ON ROMANIAN CALENDARS FROM COLLECTIONS OF NATIONAL MUSEUM OF UNIFICATION ALBA IULIA (XVIIITH – XXTH CENTURIES)

DIACUL IOAN RADA DIN DOMNIN SAU DESPRE *EX-LIBRISUL* DE STRANĂ (I)..... 585

IOAN MARIA OROS

LE DIACRE IOAN RADA DE DOMNIN OU SUR *L'EX-LIBRIS* DU BANC DE L'ÉGLISE

IV. ARTĂ

O FAMILIE DIN NEGURA VREMII	601
VICTOR-HORAȚIU CIOBANU A FAMILY UNDER THE DARKNESS OF TIME	
OMUL, MUZA ȘI ARTISTUL	605
MARCELA BĂBĂNAȘ THE MAN, THE MUSE AND THE ARTIST	

V. ȘTIINȚELE NATURII. GEOGRAFIE

ASPECTE DE GEOGRAFIE ISTORICĂ ÎN ȚARA MARAMUREȘULUI	621
ANA-MARIA CORPADE, CIPRIAN CORPADE ASPECTS OF HISTORICAL GEOGRAPHY IN MARAMUREȘ COUNTRY	
DISPARITĂȚI ECONOMICO-GEOGRAFICE DE TIP INDUSTRIAL, LA NIVELUL ANULUI 2008, ÎN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST A ROMÂNIEI (I)	631
BENEDEK ROZALIA ECONOMIC AND GEOGRAPHIC DISPARITIES OF THE INDUSTRIAL TYPE IN 2008 IN THE NORTH-WEST DEVELOPMENT REGION OF ROMANIA (I)	
PARTICULARITĂȚI ȘI ASPECTE SPECIFICE ALE INDUSTRIEI DIN AREALUL REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST A ROMÂNIEI (II)	651
BENEDEK ROZALIA PARTICULARITIES AND SPECIFIC ASPECTS OF THE INDUSTRY FROM THE AREA OF THE NORTH-WEST DEVELOPMENT REGION OF ROMANIA (II)	

VI. RECENZII

VARIA. RECENZII.....	667
IN MEMORIAM IOAN GODEA: MOARTEA CA LECȚIE ETNOLOGICĂ.....	673
CAMELIA BURGHELE	

BIOGRAFIA LUI TEODOR NEȘ RACORDATĂ LA REALITĂȚILE ISTORICE ȘI CULTURALE DE LA ÎNCEPUT DE SECOL XX

IOAN FABIAN*

TEODOR NEȘ'S BIOGRAPHY CONNECTED TO THE HISTORICAL AND CULTURAL REALITIES AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

ABSTRACT: Neș Teodor is born on 26 March 1891 (1891–1975) in a village called Mădăras, Bihor County from simple illiterate parents. He went to the school from his native village Mădăras where he finished the Primary School grades 1st–3rd and his 4th grade at the insistence of his teacher Joseph Silaghi he continued at the Primary Reformed School from Salonta, where he graduated the Gymnasium, too.

He leaves to Beiuș where is accepted at the notorious, at that time, "Samuil Vulcan" High School. Here in 1910, passes the exam of maturity, finishing first and is awarded with 20 golden coins.

Understanding his times, he continues his higher education at University of Budapest as a member of „Eötvös Lorant” College and he receives a scholarship from „Emanuil Gojdu” Foundation, too. On the 25 April 1912, he has his fundamental exam at Mathematics, Physics, Hungarian and French. On the 20 May 1914, he is majoring Mathematics and Physics.

Takes part in The World War I between July 1914 and October 1918.

On 3 November 1918, after the outbreak of the Hungarian Revolution, is appointed at request as Commander in Chief of The National Romanian Guard from Tinca. Under the influence of the historical events of the time, the young Teodor Neș is present at the National Assembly of 1 December 1918 in Alba Iulia.

He begins his career in education on 1 October 1919 at the age of 28, a substitute teacher at The Romanian Real High School from Oradea. On December 1, 1925 is chosen and appointed by the teachers of "Emanuel Gojdu" as temporary Principle and a month later becomes The Principle of

"Emanuel Gojdu" High School. Teodor Neș has held the position of Executive Director until July 12, 1938, fulfilling with honor and nobility this role, when he was promoted to General Inspector of Secondary Education of Someș County, with the headquarters in Cluj Napoca.

In 1951, he retired and remained in service as an employee of the Ministry of Education until July of 1958 when he retired from this position, too. Teodor Neș worked for a short time – about a year – as an external collaborator of the Romanian Academy in the documentation section.

KEYWORDS: Teodor Neș, linguist, educator/teacher, writer, docimology.

REZUMAT: Neș Teodor se naște la 26 martie 1891 (1891–1975) în comuna Mădăras din județul Bihor din părinți simpli neștiutori de carte. Școala primară cu clasele I–III a urmat-o în comuna sa natală, Mădăras iar clasa a IV-a a continuat-o, la insistențele învățătorului său Silaghi Iosif la Școala Reformată Primară din Salonta, unde a absolvit și gimnaziul.

Plecă la Beiuș unde se înscrie la vestitul Liceu al acelei vremi, „Samuil Vulcan”. Aici, în anul 1910, trece cu bine examenul de maturitate, terminând pe primul loc fiind și premiat cu 20 de coroane de aur.

Beneficiind de conjuncturile vremii, își continuă studiile superioare la Universitatea din Budapesta, ca membru al Colegiului „Eötvös Lorant” ca și bursier al Fundației „Emanuil Gojdu”. Examenul fundamental îl susține la data de 25 aprilie 1912, la specialitatea matematică-fizică și la limbile maghiară și franceză. Examenul de specialitate

---

* Profesor de limba engleză la Școala Gimnazială „Nestor Porumb” Tulcea; Doctorand la Facultatea de Litere a Universității Oradea; e-mail: fabianoan@yahoo.com.

îl trece cu bine la data de 20 mai 1914, la specializarea matematică-fizică.

Participă la Primului Război Mondial în perioada iulie 1914–31 octombrie 1918.

La 3 noiembrie 1918, după izbucnirea Revoluției din Ungaria, Teodor Neș este numit la cerere comandantul Gărzii naționale române din Tinca. Sub amprenta evenimentelor istorice ale vremii, tânărul Neș este prezent la Adunarea Națională din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia. La 1 octombrie 1919, la vârsta de 28 de ani debutează în învățământ ca profesor suplinitor la Liceul Real Român din Oradea. La 1 decembrie 1925 este ales și numit de către corpul profesoral al Liceului „Emanuil Gojdu” în funcția de director provizoriu, pentru ca o lună mai târziu să fie

numit director stabil. Teodor Neș a ocupat această funcție de directorat, îndeplinindu-și cu strălucire și noblețe rolul asumat până la data de 12 iulie 1938 când a fost promovat ca inspector general al Învățământului Secundar din Ținutul Someș, cu sediul la Cluj Napoca.

În anul 1951 s-a pensionat, rămânând în activitate ca și angajat în cadrul Ministerului Educației până în luna iulie a anului 1958 când s-a retras din această funcție. După ce s-a pensionat, Teodor Neș a activat pentru o perioadă scurtă de timp – aproximativ un an de zile – ca și colaborator extern al Academiei Române în cadrul Secției de documentare.

CUVINTE-CHEIE: Teodor Neș, lingvist, pedagog, scriitor, docimologie.

Secolul XIX a fost marcat de mișcări sociale de trezire națională peste tot în Europa. Revoluția de la 1848 începută în februarie în Franța avea să reverbereze pe întreg bătrânul continent trezind dorința de libertate și identitate națională a popoarelor care au trăit până atunci supuse și oprimate de marilor imperii.

Zona Crișanei nu este scutită de astfel de mișcări sociale. Atmosfera, preponderent xenofobă, poate fi sesizată și aici mai ales în a doua jumătate a secolului XIX când au loc acțiuni de excludere a limbii germane din administrația de stat, școli și alte organizații sociale, aceasta fiind înlocuită cu limba maghiară¹. Ultimul deceniu al secolului XIX a marcat o acutizare a naționalismului și a intoleranței în raport cu naționalitățile conlocuitoare ale regiunii².

Românii, care reprezentau populația majoritară în regiune, nu aveau acces la meserii bine remunerate din administrație, din domeniul manufacturier sau la o educație mai bună în propria limbă. Aceștia practicau în general agricultura și locuiau la sate sau la periferia orașelor³.

În acest context socio-politic zbuciumat se naște Neș Teodor la 26 martie 1891 în comuna Mădăras din județul Bihor din părinți simpli neștiutori de carte. Școala primară cu clasele I – III a urmat-o în comuna sa natală, Mădăras iar clasa a IV-a a continuat-o, la insistențele învățătorului său Silaghi Iosif la Școala reformată primară din Salonta, unde a absolvit și gimnaziul⁴.

Pleacă la Beiuș unde se înscrie la vestitul Liceu al acelei vremi, „Samuil Vulcan”. Aici, în anul 1910, trece cu bine examenul de maturitate, terminând pe primul loc fiind și premiat cu 20 de coroane de aur⁵.

Beneficiind de conjuncturile vremii, își continuă studiile superioare la Universitatea din Budapesta, ca membru al Colegiului „Eötvös Lorant” ca și bursier al Fundației „Emanuil Gojdu”.

Examenul fundamental îl susține la data de 25 aprilie 1912, la specialitatea matematică-fizică și la limbile maghiară și franceză. Examenul de specialitate îl trece cu bine la data de 20 mai 1914, la specializarea matematică-fizică⁶.

După acest examen, în ciuda contextului familial și social umil din care provenea – părinții săi fiind țărani simpli fără posibilități materiale sau pretenții sociale – i se acordă un loc mult râvnit și căutat de alți colegi și studenți acela de membru în echipa de cercetări geomagnetice care își desfășura activitatea sub conducerea baronului Eötvös Lorant, profesor universitar dr. în cadrul Universității din Budapesta⁷.

¹ Borcea, Gorun 2007, p. 258.

² *Ibidem*, p. 260.

³ *Ibidem*, p. 258.

⁴ Neș, Sălăgean, Roșescu 1971, p. 117.

⁵ *Ibidem*, p. 118.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Neș 1979, p. 7

Activitatea de teren a expediției de cercetări geomagnetice a fost întreruptă de izbucnirea Primului Război Mondial la care tânărul Teodor Neș a și participat, în perioada iulie 1914 – 31 octombrie 1918.

În războiul de tranșee, pe frontul de la Isonzo și Hertegovina, în cele 500 de nopți de strajă, la numai 23 de ani, ostașul Teodor Neș a început să studieze științele exacte și diferite limbi străine, printre care engleză, italiană, turcă. Urmare a condițiilor dure de pe front, starea de sănătate a tânărului Neș se deteriorează, iar acesta, epuizat fiind este trimis la sanatoriu pentru refacere în spatele liniilor frontului.

Anul 1918 îl găsește pe tânărul Teodor Neș la Oradea având gradul de locotenent⁸. Perioada războiului a fost pentru tânărul nostru o perioadă de permanentă luptă pentru supraviețuire.

Condițiile vitrege de pe front, starea materială modestă, dorința neostoită de cunoaștere nu l-au speriat pe Teodor Neș ci au constituit probe pe care le-a trecut cu succes în devenirea lui ca personalitate cu convingeri puternice și ca și om de cultură.

La 3 noiembrie 1918, după izbucnirea Revoluției din Ungaria, Teodor Neș este numit la cerere comandantul Gărzii Naționale Române din Tinca. Sub amprenta evenimentelor istorice ale vremii, tânărul Neș este prezent la Adunarea Națională din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia. Avea 27 de ani⁹.

Datorită propagandei desfășurată în favoarea unirii Ardealului cu România, Teodor Neș a fost arestat și încarcerat la Oradea, de unde a fost eliberat datorită intervenției țăranilor din Mădăras conduși de mama sa. A servit patria ca ostaș al Armatei Române în perioada mai – septembrie 1919¹⁰.

După 1919, în întreaga Transilvanie învățământul în limba română este „sublim” dar aproape că lipsește cu desăvârșire, excepție făcând doar unele orașe care aveau instituții școlare românești precum: Blaj, Arad, Beiuș sau Brașov¹¹.

După Marea Unire autoritățile române preiau vechile școli austro-ungare, înființează altele noi și implementează programe școlare moderne menite să realizeze unificarea sistemului de învățământ din întreaga țară¹².

Unirea Transilvaniei cu România a fost ratificată prin Decretul-lege emis la București la 26 decembrie 1918. Acest moment a marcat o oportunitate deosebită de afirmare a lui Teodor Neș ca și dascăl – mai precis la 1 octombrie 1919, la vârsta de 28 de ani când debutează în învățământ ca profesor suplinitor la Liceul Real Român din Oradea.

Examenul pedagogic l-a susținut în 17 decembrie 1919 la Universitatea din Cluj Napoca la materiile pedagogie și filozofie obținând calificativul „Cu distincție”¹³.

După acest moment, în viața noului dascăl intervin o serie de schimbări și căutări în domeniul profesiei sale care îl determină să „cunoască” mai indeaproape orașe precum: Satu Mare, Brașov sau Cluj Napoca, orașe în care ajunge să profeseze ca dascăl pe perioade mai scurte, ajungând în cele din urmă să se stabilească la Oradea.

În intervalul martie – iunie 1920 a fost detașat la Liceul din Satu Mare, unde a primit „Adresa de mulțumire de la Direcția Regională din Oradea și Resort din învățământ al Consiliului Dirigent”.

În perioada 1 octombrie 1920 – 31 august 1923 Teodor Neș a profesat la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov ca profesor titular definitiv unde îi are ca și colegi pe Iosif Blaga, Axente Banciu și Ilie Cristea¹⁴.

Tot în anul 1923, profesorul Teodor Neș a susținut la Universitatea din Cluj Napoca examenul fundamental din limba și literatura română, obținând calificativul „Distincție”. La 1 septembrie 1923, Neș se transferă la Liceul „Emanuil Gojdu” din Oradea. Aici, în data de 20 august 1926, i s-a recunoscut titlul de profesor definitiv „la stat”¹⁵.

⁸ Neș, Sălăgean, Roșescu 1971, p. 118.

⁹ Neș 1979, p. 7.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Borcea, Gorun 2007, p. 358.

¹² *Ibidem*.

¹³ Neș, Sălăgean, Roșescu 1971, p. 118.

¹⁴ Neș 1979, p. 8.

¹⁵ Neș, Sălăgean, Roșescu 1971, p. 118.

La data de 10 ianuarie 1925 este numit director al Liceului „Emanuil Gojdu”. În 23 martie 1925, acesta primește titlul de membru în Consiliul Superior de Instrucție ca singurul reprezentant al Ardealului în acest for superior din structura învățământului național¹⁶.

În toamna anului 1929, profesorul Neș, veșnic în căutare de a cunoaște mai mult, urmează cursurile de specializare pentru directorii de școală. În urma examenului oral și a tezei cu titlul „Individualitatea copilului” – o lucrare de 110 pagini dactilografiate – obține certificatul de absolvire cu calificativul „foarte bine”¹⁷.

La 1 decembrie 1925 este ales și numit de către corpul profesoral al Liceului „Emanuil Gojdu” în funcția de director provizoriu, pentru ca o lună mai târziu să fie numit director stabil. Teodor Neș a ocupat această funcție de directorat îndeplinindu-și cu strălucire și noblețe rolul asumat până la data de 12 iulie 1938 când a fost promovat ca inspector general al Învățământului Secundar din Ținutul Someș, cu sediul la Cluj Napoca.

În 1930 este numit președinte al *Astrei* – cea mai importantă asociație românească din Oradea pentru revigorarea căreia cere și primește ajutorul *Extensiunii Universitare* – o societate culturală alcătuită de profesorii universitari clujeni¹⁸.

În calitatea de Inspector General al Învățământului Secundar din Ținutul Someș, cu sediul la Cluj Napoca a funcționat până la data de 9 septembrie 1940 moment în care, datorită contextului politic al vremii – Dictatul de la Viena – părăsește orașul pentru a fi numit ca și Inspector General în Ținutul Bucegi la data de 18 octombrie 1940.

Începând cu data de 5 martie 1942 este numit Inspector General Șef al Capitalei unde rămâne în funcție până în luna iulie 1948. De aici ajunge să activeze ca angajat al Centralei Ministerului, ca funcționar al biroului de material didactic¹⁹.

În tot acest timp, Teodor Neș a activat atât ca dascăl, educator, scriitor și publicist. A fost un neobosit militant al retrocedării Ardealului, idee susținută intens între anii 1940–1944 la toate întâlnirile oficiale sau în cadrul serbărilor școlare la care a fost invitat sau a participat²⁰.

Prezența profesorului Teodor Neș în Capitală între anii 1945–1948 a fost marcată de organizarea de către acesta de adunări ale profesorilor în cadrul cărora se conferenția despre problemele sociale curente, contemporane.

În tot acest timp a participat activ în cadrul ședințelor săptămânale ale Sindicatului profesorilor prin susținerea de rapoarte, referate și conferințe în cadrul fiecărei ședințe²¹.

În anul 1951 s-a pensionat rămânând în activitate ca angajat în cadrul Ministerului Educației până în luna iulie a anului 1958 când s-a retras din această funcție. După ce s-a pensionat Teodor Neș a activat pentru o perioadă scurtă de timp – aproximativ un an de zile – ca și colaborator extern al Academiei Române în cadrul Secției de documentare.

Teodor Neș și-a desfășurat activitatea ca dascăl în mai multe orașe din țară: Oradea, Cluj Napoca, Sibiu și București. Fiind o persoană activă și implicată direct social și cultural, profesorul Teodor Neș a primit de-a lungul carierei sale mai multe titluri, dintre care se pot aminti: Fondator și președinte al „Universității Libere Emanuil Gojdu” din Oradea – între anii 1925–1932; Președinte al „Astrei” Bihor între anii 1930–1935; Vicepreședinte și mai apoi președinte al Casei Naționale a Județului Bihor între anii 1934–1937; Membru activ al „Astrei” – secția științe naturale în anul 1923; Președinte al Societății de filozofie din Oradea – alcătuită din profesori de filozofie și pedagogie din cadrul școlilor din Oradea.

În anul 1964 Teodor Neș a primit titlul de Profesor Emerit²².

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Neș 1979, p. 8.

¹⁸ Borcea, Gorun 2007, p. 366.

¹⁹ Neș, Sălăgean, Roșescu 1971, p. 119.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, p. 118.

²² Neș, Sălăgean, Roșescu 1971, p. 119.

Pe lângă activitatea de dascăl și pedagog desfășurată ani la rând la catedră, Teodor Neș a fost neobosit și în activitatea sa de scriitor, publicist și eseist. A redactat și publicat sute de articole și eseuri cu conținut național, social, pedagogic și cultural în ziarele locale din orașele în care lucra ca profesor.

Dintre acestea se pot aminti următoarele publicații: *Gazeta Transilvaniei* din Brașov; *Sentinela de Vest* din Oradea; *Legea Românească* din Oradea; *Revista „Cele Trei Crișuri pentru Popor din Oradea”* (numerele 4–10 din 1923); „*Cele Trei Crișuri pentru Popor din Oradea*” (numerele 1, 2, 3, 11 din anul 1925 și 4, 5, 11 din anul 1926); *Familia* seria II (numerele 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10 din anul 1926 și 1, 2, 3, 4 din anul 1927); *Familia* seria III (numerele 1–6 din anul 1934, 2–3 din anul 1936); „*Figuri Bihorene*” în primele numere din *Revista „Societatea de Măine”*; *Revista Transilvania* (numerele 10, 11 din anul 1925, numărul 2 din anul 1923, 11, 12 din anul 1926); *Gazeta de Vest*²³.

A mai colaborat în mod substanțial și a supervizat personal întocmirea lucrării *Monografie – Almanah a Județului Bihor* din anul 1934²⁴.

Publicațiile lui Teodor Neș:

- Manual de fizică al lui Tit Liviu Blaga pentru clasa a III-a (manual scris la cererea lui Lucian Blaga), Cluj Napoca, 1922–1923.

- Concepția cosmică de la Thales până la Albert Einstein, *Revista Transilvania* numărul 2 din anul 1922.

- Relativitatea generală a lui Albert Einstein, *Revista Transilvania* numărul 10 din anul 1922.

- Știința popularizată: materie, energie, lumină, cvante, *Revista „Cele Trei Crișuri pentru popor”* numărul 4–10 din anul 1923.

- Tainele cerului. Astronomie pentru popor, *Revista „Cele Trei Crișuri pentru popor”* numerele 1–3, 11 din anul 1925 și 4–5 din anul 1926.

- Cinematograful în culori, *Revista Transilvania*, numerele 11–12 din anul 1926.

Anuarele Liceului „Emanuil Gojdu” pe anii 1923–1937 conțin peste 1300 de pagini cu studiile profesorului Teodor Neș:

- Liceul de băieți din Oradea – 1929, pagina 127;

- Tîlcul notelor în liceu – primul studiu de docimologie elaborat în limba română din anul 1933 (pagina 114); *Oameni din Bihor* (pagina 652).

A mai contribuit la redactarea volumului „*Bihorul – strajă la hotare*”, lucrare publicată în anul 1937.

În cadrul revistei „*Școala românească*” a publicat numeroase articole cu caracter didactic: *Teorie și practică*, numărul 1 din luna mai a anului 1941; *Ritmul lecției*, număr publicat în același an; *Lucrări de sinteză* publicate în luna martie a anului 1943; *Școala și familia*, lucrare publicată pe parcursul primelor luni ale anului 1946²⁵.

A contribuit la redactarea unor manuale auxiliare, dintre care amintim: *Folosirea și păstrarea materialului didactic* lucrare publicată în anul 1958. Confecționarea materialului didactic prin mijloace proprii, manual publicat în anul 1959 la București (volumul I); iar volumul II a apărut în anul 1963 tot la București²⁶.

O mare parte a lucrării lui Teodor Neș a rămas sub formă de manuscrise olografe. Dintre acestea menționăm: *Individualitatea copilului* (aproximativ 150 de pagini); *Fizica și tehnica în școală* (aproximativ 1000 de pagini – manuscris olograf pe caiete); *Istoricul Liceului „Emanuil Gojdu”* (aproximativ 220 de pagini bătute la mașină); *Drumul Bihorului de la 1848 până la Alba Iulia* (circa 110 pagini bătute la mașină); *Gărzile Naționale Române din Bihor* (1918–1919, aproximativ 120 de pagini scrise la mașină)²⁷.

²³ *Ibidem*, p. 119–120.

²⁴ *Ibidem*, p. 120.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

Munca de documentare, culegere de informații și de redactare a unora dintre lucrări a implicat din partea domnului profesor Teodor Neș însușirea de limbi străine: engleză, suedeză, rusă, franceză²⁸.

Istoria literară și culturală a Regiunii Crișana păstrează cu discreție și noblețe, în câteva izvoare monografice și dosare autobiografice de patrimoniu, personalitatea marcantă a unui pionier al publicisticii românești și, totodată, un mare vizionar al pedagogiei universale, în persoana profesorului și omului de cultură Teodor Neș (1891–1975).

Amprenta pedagogică și culturală a profesorului Teodor Neș în modelarea tinerelor talente literare și culturale din regiunea Crișana este evidențiată astăzi prin multiple elemente de recunoaștere a valorii culturale și profesionale: prima lucrare de referință în monografia Regiunii Crișana și, implicit, a județului Bihor poartă semnătura profesorului Teodor Neș – „Oameni din Bihor, 1848–1918” (publicată în anul 1937); Monografia din anul 1971 publicată la jubileul Liceului „Emanuil Gojdu”; denumirea simbolică a Bibliotecii orășenești din Salonta care poartă numele pedagogului și scriitorului prof. Teodor Neș și nu în ultimul rând, denumirea singurului colegiu național din municipiul Salonta (județul Bihor) care este cunoscut astăzi sub emblema *Colegiul Național „Teodor Neș”*.

Întregind acest tablou de referință al omului de cultură, prof. Teodor Neș, subliniem motivația acestei comunicări științifice reprezentată atât prin aportul adus de către acesta la dezvoltarea literaturii și a culturii moderne odată cu elaborarea primei monografii autentice a Regiunii Crișana – „Oameni din Bihor, 1848–1918”, lucrare publicată în anul 1937, cât și prin studiile de cercetare în domeniul pedagogiei românești.

Astfel, arhiva personală a profesorului păstrată astăzi de familie în localitatea Mădăras din județul Bihor, dovedește pionieratul și inovația pedagogică a directorului Liceului „Emanuil Gojdu” din Oradea (1923–1938) care, pentru prima dată în România a implementat, adaptat și dezvoltat „Teoria de bază a științei examinării și notării elevilor – Docimologia”.

Potrivit nepotului prof. Teodor Neș (născut în anul 1947, domiciliat în prezent în casa părintească a familiei, la numărul 266 din satul Mădăras, renumit profesor și director de școală în orașul Salonta), *„marele om de cultură și pedagog a enunțat și a aplicat efectiv principiile Docimologiei ca Teorie a examinării și a notării elevilor în premieră națională, încă din perioada de început a carierei sale profesionale”*.

Dovada materială a acestui fapt o reprezintă lucrarea „Țilcul notelor în liceu” – primul studiu de docimologie elaborat în limba română în anul 1933 (potrivit Anuarelor Liceului „Emanuil Gojdu” pe anii 1923–1937, pagina 114).

Definită ca *„Disciplină care se ocupă cu studiul sistematic al examenelor și al concursurilor în scopul îmbunătățirii condițiilor și structurii lor”*, Docimologia este recunoscută ca aplicație pedagogică și potrivit lumii academice este creația științifică a psihologului și filozofului elvețian Jean Piaget (1896–1980).

Prin documentarea, elaborarea și prezentarea acestei lucrări suntem în măsură să susținem punctul de vedere al familiei Neș întărit de analiza documentelor istorice din arhiva personală a profesorului, așa cum se regăsesc în dosarele autobiografice olografe păstrate în original la Biblioteca Colegiului Național „Teodor Neș” din Salonta, potrivit cărora implementarea cu succes în practica pedagogică a Docimologiei ca *„Teorie a examinării și a notării elevilor”* l-a determinat pe profesorul Teodor Neș să pună un accent deosebit pe dezvoltarea spiritului competitiv în cadrul creației literare a elevilor, atât ca profesor de Limba și literatura română, cât și ca director al Liceului „Emanuil Gojdu” din Oradea (1923–1938).

Rezultatele nu s-au lăsat așteptate, astfel, de pe băncile renumitului liceu orădean, în perioada de directorat a profesorului Teodor Neș, au absolvit o pleiadă de elevi de seamă, printre care-i amintim pe: Mircea Malița, Traian Blajovici, Ladislau Blum sau Radu Teodor.

Teodor Neș a fost un om al vremurilor sale. Provenind dintr-o familie cu o situație modestă atât din punct de vedere familial cât și social a trecut peste barierele de clasă și limbă și neținând cont de contextul socio-politic turbure al vremii – prima conflagrație mondială – a reușit să se afirme la nivelul academic al acelei perioade ajungând să absolve cu bine cursurile Universității din Budapesta ca mai apoi să

²⁸ *Ibidem*, p. 121.

fie cooptat în echipa de cercetări geomagnetice unde își desfășoară activitatea sub conducerea baronului Eötvös Lorant, profesor universitar dr.²⁹.

El participă activ pe front de unde se întoarce acasă cu bine. Devine dascăl și profesează la licee cu renume din mai multe orașe mari din Transilvania. Deține funcții de Inspector General, de Președinte de asociații românești; scrie articole și ține nenumărate prelegeri și conferințe; militează activ pentru reîntregirea Transilvaniei cu România; elaborează și aplică în premieră națională (și internațională) principii ale docimologiei moderne; și nu în ultimul rând modelează și formează generații de elevi dintre care se remarcă mai târziu mai multe personalități de seamă ale literaturii și culturii românești.

BIBLIOGRAFIE:

- Borcea, Gorun 2007, L.Borcea și Ghe.Gorun, *Istoria orașului Oradea*, ediția a III a, Oradea, Editura Arca, 2007.
Drimba, Ovidiu 1987, O.Drimba, *Istoria culturii și civilizației românești*, București, Editura Științifică și Pedagogică, vol. II, 1987.
Neș, Sălăgean și Roșescu 1971, T.Neș, I.Sălăgean, E.I.Roșescu, *Liceul „Emanuil Gojdu” la 50 de ani – Monografie*, Oradea, editată de Liceul „Emanuil Gojdu” din Oradea, 1971.
Neș Teodor 2006, Teodor Neș, *Oameni din Bihor 1848–1918*, ediția a II-a, Oradea, Biblioteca Revistei Familia, 2006.
Neș Teodor 1979, Teodor Neș, *A doua carte despre Oameni din Bihor*, Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al Județului Bihor, 1979.

---

²⁹ Teodor Neș 1979, p. 7.